

XOXO *The Mag*

Alper Derinboğaz

Alper Derinboğaz ile halihazırda devam eden 14. Uluslararası Mimarlık Sergisi, La Biennale di Venezia süreci ve Salon Architects'in tasarım anlayışı üzerine konuştuk.

Röportaj | Seda Öznel

2011’de Arkitera Genç Mimar Özel Ödülü’ne layık görüldün. İstanbul gibi kendi içinde çelişen bir kentte genç mimar olmanın artıları ve eksileri ne senin için?

İstanbul’ un her açıdan beklenmedik ama enerjik karakteri bir tasarımcı için çok iyi bir esin kaynağı diye düşünüyorum. 2011 öncesinde Los Angeles ve İstanbul’ da kurumsal ofislerde müze, yüksek yapı, kampüs gibi büyük ölçekli projelerde görev aldım. Kendi ofisimi kurduğumda da benzer ölçeklerde çalışmaya devam ettim. Ancak öncelikle bu projelere paralel daha küçük ölçekli işler çok daha hızlı bir biçimde tamamlandı. Büyük ölçekli projeler ise bürokrasi, işveren, piyasa gibi dinamikler içinde her an her şeyin değiştiği bu kentte uzun ve maceralı yollara atıldılar, çoğunun bu maceraları hala devam ediyor. Öte yandan “Gate”, “Augmented Structres” ve “Panorama” projeleri başladığı ve tamamlandığı 2011 de Genç Mimar ödülü ile birlikte farklı ödüller ve görünürlüğe ön ayak oldu. İstanbul’un enerjik ve beklenmedik yapısı bütün dünyada merakla takip ediliyor. Bu anlamda buradan çıkacak özgün tasarım perspektiflerine karşı bir merak da söz konusu. İç mimari anlamında birçok ofis yurtdışında da ismini duyurdu ancak mimari tasarım anlamında farklı sebeplerden dolayı İstanbul’dan çıkan mimari henüz kabul görmüş değil. Bu bağlamda yürüttüğümüz tasarım çalışmalarında özgünlüğü ve uluslararası ölçekte anlamını sorgulamayı önemsiyorum.

Salon Architects’in mimari tasarım süreci diğer ofislerden nasıl ayrışıyor?

Salon, mimarının özünde yer alan dinamikleri özümseyen aynı zamanda genişleten bir bakış açısına sahip. Türkiye bağlamında konuşursak, var olan mimarlık yaklaşımlarını tekrar etmek, özümsemek üzerinden yerleşen bir tasarım anlayışından bahsedebiliriz. Salon olarak araştırma tabanlı tasarım yaklaşımını benimsemeyi ve de özgün sonuçlar ortaya koymanın önemli olduğunu düşünüyorum. Yani örnekleme üzerinden değil de söz konusu lokasyonun özellikleri, özgün tekniklerden yola çıkarak deneyler, denemeler yapıyoruz. Daha spesifik olmak gerekirse görünür olanın, formun ötesinde ki değerleri önemsiyorum diyebiliriz. Bir de tabi mimari dökümanların üretim biçimi var. Bu konuda rahatlıkla Türkiye’ de en güncel teknikleri kullanan ofis olduğumuzu söyleyebilirim. “Freeform” modellemelerinden başlayarak BIM yazılımlarına, vektörel programlara kadar her özgün tasarım ögesini son aşamaya sağlıklı taşıyacak yöntemler kullanıyoruz, gerektiğinde kendi kodlarımızı, yazılımlarımızı geliştiriyoruz.

Farklı ölçeklerde çalışmanın getirisi nedir? Bu durum.; farklı ölçeklerle de olsa ya da işlerin kalıcılık/geçicilik durumu farklı da olsa, hepsinin altında savunulan bir alt düşünce mevcut mu, işlerinizdeki ortak dili, bu ortak düşünce mi besliyor?

Farklı ölçekler aynı zamanda farklı zaman birimleri anlamına geliyor. Bu bakımdan farklı ölçekleri tasarımcı olarak paralel yürütebilmek çok verimli. Bir tarafta tasarım araştırması yaparken diğer tarafta uygulama projesi üretiyor, diğer taraftan bir sergi fikri geliştiriyorsunuz. Böylelikle içinde bulunduğunuz faza, aşamaya yabancılaşmıyorsunuz. Bunun yanı sıra akademik veya bir sergi çalışmasında ki vizyonerliği, detay seviyesini bir iç mekan projesinde veya bir yüksek yapıda taşıyabiliyorsunuz. Mimarın en büyük dezavantajı ölçeklerdir diye düşünüyorum.

Mimari yarışmalar karşısındaki tutumunuz nedir, seçici misiniz?

Salon olarak yarışmanın iş elde etmenin en sağlıklı yöntemi olduğunu düşünmüyoruz. Farklılaşmaya ve özgünlüğe değer veren yarışmalara veya davetli yarışmalara katılıyoruz sadece. Yarışmalar birçok farklı opsiyonu ortadan kaldıran, tasarımda ister istemez sizi tekdüzeliğe, standartlaşmaya iten bir sisteme dönüşebiliyor. Ancak tasarım özgün olmalıdır ve biricikliği ile bir mekan yaratabilmelidir.

Mimari öğreniminin İTÜ ve ardından UCLA olduğunu , şu anda da akademisyenlik de yaptığını biliyoruz. Bunun işine katkısıyla birlikte aslında -biraz da yurtdışına kıyasla- Türkiye’deki mimarlık eğitimi hakkında görüşünü sormak istiyorum.

Türkiye de eğitim alanında çok iyi akademisyenlerin olduğunu düşünüyorum. İTÜ eğitimimden, bir devlet okulu olmasından gururla bahsediyorum, çünkü devlet okullarının bu kadar başarılı olduğu pek fazla ülke yok. Ancak söz konusu UCLA, Sci Arc, Columbia gibi okullar artık sadece Amerika okulları değiller, dünyanın her yerinden başvurular geliyor, en iyi öğrencileri alıyorlar, akademisyenler devamlı araştırma ve proje üretebiliyorlar ve en nihayetinde önemli ekonomik destekleri oluyor. Bu durumda içinde bulunduğunuz ortam oldukça enerjik, yoğun ve konsantre bir eğitim alanına dönüşüyor. Bazı sınıflarda öğrencilerin sadece %40'ı ABD vatandaşı. Derslerden ve akademisyenlerden öte söz konusu ortam insanları tetikleyen en önemli unsur haline geliyor. Bu okullarda bulunan öğrencinin yegane amacı arkadaşlarından veya akademisyenlerden öğrenmek ve kendini geliştirmek, okulun amacı da en iyi biçimde öğrencilerini yetiştirmek ve profesyonel hayata aktarmak oluyor. Akademisyenler ise çoğu üniversite dışında kendi pratiklerini yürütüyor ve bu sayede akademi ile profesyonel hayat arasında ki ayrım incelmesine olanak tanıyor diye düşünüyorum.

Bu seneki Venedik Bienali’ndeki “Fundamentals” konu başlığı, ve küratör Rem Koolhaas’in bu başlığa yaklaşımı hakkında ne düşünüyorsun?

Koolhaas Fundamentals başlığı adı altında mimarinin esaslarını konu edindi. Koolhaas’ın da mimar olarak aslında çoğunlukla gözetmediği mimari geleneklerin güncel mimari de yokluğunu eleştiriyor. Yani bugün yapılarda cephenin, ustalık ve zanaattan uzak, cam cephe olarak inşa edilmesi veya tavanın, arkasında ki mekanik ve elektrik sistemleri gizleme amaçlı, neredeyse kartondan bir paravana dönüştürmesini konu alıyor. Bunu sergiyi Koolhaas’ın güncel mimarlık dünyası ile birlikte kendi mimarlık pratiğinin de eleştirisi olduğunu düşünüyorum. Ancak yine bienal kapsamında düzenlediği Monditalia bölümünde “event”in yani eylemin ve etkinliğin nasıl mimariye dönüştüğü üzerine vurgu yapıyor. Örneğin, bu bölümde ilk defa film ve dans festivaliyle birleşti mimarlık bienali. Bu kapsamda kendi mimari yaklaşımında odaklandığı ve odaklanacağı konulara dair yönelimlerden oluşuyor.

Venedik Bienali’ne bu sene 10 ülke ilk defa katıldı. Artık Venedik Bienal’inde belki de geç kalınmış da olsa kalıcı bir yerimiz var, bu 20 yıllık kalıcı mekanın ilk örneklerinden biri olmak nasıl bir duygu? Nasıl tepkiler aldın?

Bienal hazırlıkları kapsamında devam etmekte olan projelerimize paralel 6 aylık yoğun bir çalışma süresinin geride bırakıldığı bir dönemden geçtik. Bu konsantre çalışma sürecinde serginin nasıl bir önemi olabileceğine dair net bir fikrimiz yoktu. Ancak Haziran ayından bu yana dünyada işler kapsamlı görünürlük kazandı ve birçok yayında yer aldı. Bu anlamda tabi ki gurur verici bir olay oldu. Türkiye Mimarlık ortamı geçtiğimiz yıllarda oldukça genişledi, birçok mimar için yeni çalışma alanları oluştu ve söylemler çeşitlendi. Ancak birikme, üst üste koyma veya eleştiri gibi birbirini gözetten bir dinamiğin oluşmadığını düşünmüyorum. Bu anlamda bu sene ki pavyon ve çalışma kapsamı bir başlangıç noktası olur umudunu taşıyorum. Bir ilk olan bu bienal hazırlıkları sürecinde destekleri için küratörümüz Murat Tabanlıoğlu, koordinatörümüz Pelin Derviş, organizasyonda İKSV ve sponsorlarımızdan Vitra’ ya teşekkür etmek isterim.

Koolhaas’in ülke pavyonlarına verdiği alt başlık “absorbing modernity 1914-2014”. Arsenale’de bulunan Türk pavyonu “Hafıza Mekanları”yla 66 ülke içerisinde bu başlığa nasıl cevap veriyor?

Bu konuya çeşitli ülkelerden farklı yaklaşımlar geldi. Önreğin Bahrein Pavyonu tam bir kataloglama çalışması iken, Peru pavyonu tek bir “case” üzerinden bir hikaye anlatmış. Türkiye özelinde ise Modernite konusu ne tek bir case üzerinden anlatılabilecek kadar kısıtlı ne de her yönüyle ele alınabilecek kadar basit. Geçtiğimiz 100 sene içinde Modernite, Cumhuriyet’in kuruluşuna paralellik gösterdi ve Türkiye’nin her yerinde çeşitli moderniteler yaşandı. Buna karşın biz, bienal ekibi olarak tek hikayenin çeşitli yönlerini göstermeyi tercih ettik. Küratörümüz Murat Tabanlıoğlu’ nun hikayesinin bu son 100 sene içinde İstanbul ‘ un merkezinin hareketine yani bu kentin modernitesine paralel bir rota gösterdiğini fark ettik ve bu çizgiyi konu aldık. Bab-ı Ali’den Levente uzanan bu rota üzerinde ben, mimar olarak üst ölçekte kent merkezinin topoğrafya ile ilişkisini konu edindim, kentin coğrafyasını canlı bir karakter gibi hayal edip sosyal sınıflar ve yapılaşmayla ilişkisinden bahsettim. Serkan Taycan fotoğraflarla kamusal alanlarda, meydanlarda ki hikayesine odaklandı, Alı Taptık mimari fotoğraf ölçeğinde inceledi, Metehan Özcan modernite içinde ki insan yaşantısını konu edindi, Candaş Şişman ise aynı rota üzerinde ses üzerine çalıştı. Herkes çok kapsamlı araştırmalarla farklı yönlerde derinleştirdi işlerini. Bu anlamda baktığında tek bir şey okumakta belki zorluk çektiğin ama çok katmanlı ve yönlü hikayeler ile iç içe örüldüğü bir cevap oldu.

Bienalde sergilediğin 5 rölyeften oluşan “Gelişigüzelin Metodları” İstanbul’un son dönemdeki “gelişigüzel” diye adlandırdığın plansız kentsel gelişimine/dönüşümüne nasıl bir perspektiften bakıyor?

5 rölyefi İstanbul’un gelişimini bir dizi olarak anlatan işler olarak hazırladım. Bir mimar olarak kentin hem mekan olarak hem de zaman olarak üst ölçekten fotoğrafını çekme niyetiyle yola çıktım. Sonuç olaraksa, bu seri kent tarihine ve dokusuna dair güncel okumalar yaparken geleceğe dair ipuçları veren bir dizi oldu. İstanbul’un ünlü Yeditepe lakabına sebep olan coğrafyası geçmişte olduğu gibi bugün de kentsel oluşumunu yönlendirmeye devam ediyor. Nasıl tarihte en önemli yapıların hangi bölgelerde kurulacağını İstanbul’ un

coğrafyası kendi tayin ettiyse bugün de plazaların, iş merkezlerinin, yaşam alanlarının nerede konumlandırılacağına kendi karar veriyor. Bu demek ki; Taksim Meydanı, Mecidiyeköy, Levent ve Maslak bölgeleri şans eseri ortaya çıkmıyor. İçinde Bir Aktör Olarak Topoğrafya I ve II adlı ilk rölyefleri topoğrafyanın kentin üst ölçeğindeki belirleyici rolüne bakıyor. Yeni Komşular rölyefiyle ise görünmeyen birliktelikleri irdeliyor. Birbirine komşu olması normal şartlarda söz konusu olmayan komşulukları konu alıyor. Plazalar ile bugün Levent Villaları dediğimiz müstakil konutlar veya gecekondundan devşirme kat karşılığı apartmanlar ile beyaz yakalılara ev sahipliği yapan resizdanslar karşımıza çıkıyor.

“Gelişigüzelin Metodları”yla eski gelenekçi modernist kentleşme yaklaşımını ve onun konvansiyonel analiz metodarını kırıyorsun. Bu duruşu hem teknik açıdan hem de içerik açısından destekliyorsun. İkisinin iç içe geçişini bize aktarabilir misin?

Tam olarak analiz kentleşme yaklaşımını kırdığım söylenebilir mi bilmiyorum ama kentsel tasarım ve araştırma metodlarının İstanbul bağlamında kifayetsiz kaldığı ortada. Plancı Hüseyin Kaptan yönetiminde İstanbul Metropolitan Planlama teşkilatı kuruldu plansız bölgeler için planlar yapıldı, mevcut kent dokusuna dair iyileştirmeler önerildi ancak bunların çoğu uygulanamadı. Rant ve politika bunların arkasında olmadığı için İstanbul kendi bildiğini okudu ve okuyor. Bu dönüşümün ise coğrafyası ile iç içe geçmiş belli kodları söz konusu. “Kuyruklu plaza” diye tabir ettiğimiz Levent bölgesinde örneklerini gördüğümüz yapı tipolojisi ve arsa değerleri bugün Güneşli’ de Basın Ekspres yolunda tekrar ortaya çıkıyorsa arka planında benzer kriterler vardır. Ve bu kriterlerde ister istemez içinde yaşadığımız şehrin asıl plancıları oluyor. Çok uzak ölçeklere gitmeye gerek yok bugün etrafımızda herkes, mahallede ki manavdan okulda ki arkadaşınıza kadar herkes spekülâtör konumunda. Küçük ya da büyük ölçekte bir ev veya bir arsanın dedikodusu dönüyor etrafımızda neresi dönüşüyor neresi değerlendiriliyor bunları konuşuyoruz. “Gelişigüzelin Metodları Serisi”nin ise bütün bunlar alınıp satılırken içinde yaşadığımız kentin coğrafyasına ve niteliklerine biraz alan tanımaya, önem vermeye dair bir derdi var.

Tags: alper derinboğaz (/search/alper-derinbogaz) | salon architects (/search/salon-architects) | bienal (/search/bienal)